

◦ L'Etna enfurismat en una de les seves últimes erupcions amb lava, la nit del 23 al 24 d'abril passat.

ETNA

La ràbia siciliana

L'Etna és femení. En nom i en essència. La gent de Sicília en diu "A muntagna" i s'hi refereix com la mare que, malgrat el seu poder destructor, és omnipresent i protectora. El volcà actiu més alt d'Europa, fumejant sobre l'illa més extensa de la Mediterrània, bat rècords en cromatisme, en varietat de paisatges i en dimensions.

◉ Vista del cim de l'Etna i la població de Linguaglossa.

L'omnipresència de l'Etna sobre Sicília s'explica perquè en una illa on les màximes altures tot just superen els dos quilòmetres, de sobte hi apareix una geganta de 3.343 m visible en els dies clars des de grans llunyanies. Aquest enorme volcà elevat sobre la costa est siciliana espanta, però alhora protegeix la població de l'illa. Les seves terres són increïblement fèrtils i la vida hi brolla espontàniament. La lava solidificada és negra, com ho demostren els carrers i edificis de les poblacions construïdes al peu de l'Etna; però el panorama, contràriament al que hom podria pensar, és inusualment verd; d'un verd exuberant, únic en tota l'illa. L'abundància de minerals del terreny permet que la vegetació creixi amb força fins als 1.500 metres i dona lloc a una riquesa de paisatges que van portar la zona, l'any 1987, a ser declarada parc natural. Un parc que té com a amenaça principal l'humor canviant de la seva protagonista perquè l'Etna és un volcà actiu, i en certs períodes molt actiu! L'estiu del 2001 es va despertar bastant enfadat i va provocar l'ensurt dels pobles arraulits sota la seva ombra. Des d'aquell moment, el cràter principal només es pot visitar si s'hi va acompanyat dels guies locals. Aquest fet, però, no limita ni molt menys les possibilitats excursionistes del massís.

Per als amants de la natura que prefereixin les excursions de més d'un dia, l'opció perfecta és l'anell que rodeja el volcà. Es tracta d'una travessa que és factible realitzar-la en quatre jornades i que sempre es mou entre els 1.500 i els 2.000 m d'altitud. Abans de començar la marxa, però, allò ideal és fer un petit recorregut als voltants de l'estació turística del refugi

◉ Serra delle Concazze. Al fons, la costa oriental de Sicília.

Sapienza per conèixer l'orografia peculiar de la zona i acostumar-se a caminar sobre el terreny volcànic. Fora dels senders, les roques són sovint punxegudes i inestables, o fines i polsoses. La part sud és la més turística i de fàcil accés. D'aquí surten les excursions organitzades al cim, però també les passejades senzilles a la descoberta dels colors de les roques. A la primera part de l'aventura el camí és senzill: una pista forestal que troba refugis cada poques hores. Aquesta zona s'obre vers l'interior de Sicília, a l'oest, i ofereix imatges insòlites d'aquest angle de l'illa. El vessant nord és el menys recorregut, amb formacions de lava

solidificada estranyes i fascinants, vegetació endèmica de la muntanya i moltes coves, delícia dels espeleòlegs. El pendent est, en canvi, està prohibit als homes. És la famosa vall del Bove, un embut on van a parar la major part de les colades de lava que surten de la boca principal. Abans de tornar a la civilització es pot pujar a una de les crestes que delimiten la vall del Bove i acostar-se al buit dels seus abismes, on sovint el vent acompanya el fum que surt de les entranyes de la Terra.

Totes les excursions combinen senders evidents amb terrenys quasi verges on les indicacions

i els punts de referència brillen per la seva absència. Saber-se orientar és fonamental en aquesta muntanya perquè els últims anys el volcà ha modificat (o fins i tot esborrat) molts de les rutes existents. Un sol massís, però molta varietat: cràters de totes les mides, valls isolades, tarteres de pedra tosca, illes vegetals enmig de mars de roca negra com la nit...; i dominant completament el panorama, les dues senyores de l'illa: la Mediterrània, amb el seu blau fins a l'horitzó, i l'Etna, amb el cim sempre fumejant.

LA VOLTA A L'ETNA

Accés: de Zafferana o Nicolosi en autobús o vehicle privat fins al refugi Sapienza (1.910 m).

Dificultat: tècnicament baixa, però cal fer atenció a l'orientació i a les reserves d'aigua.

Desnivells i horaris:

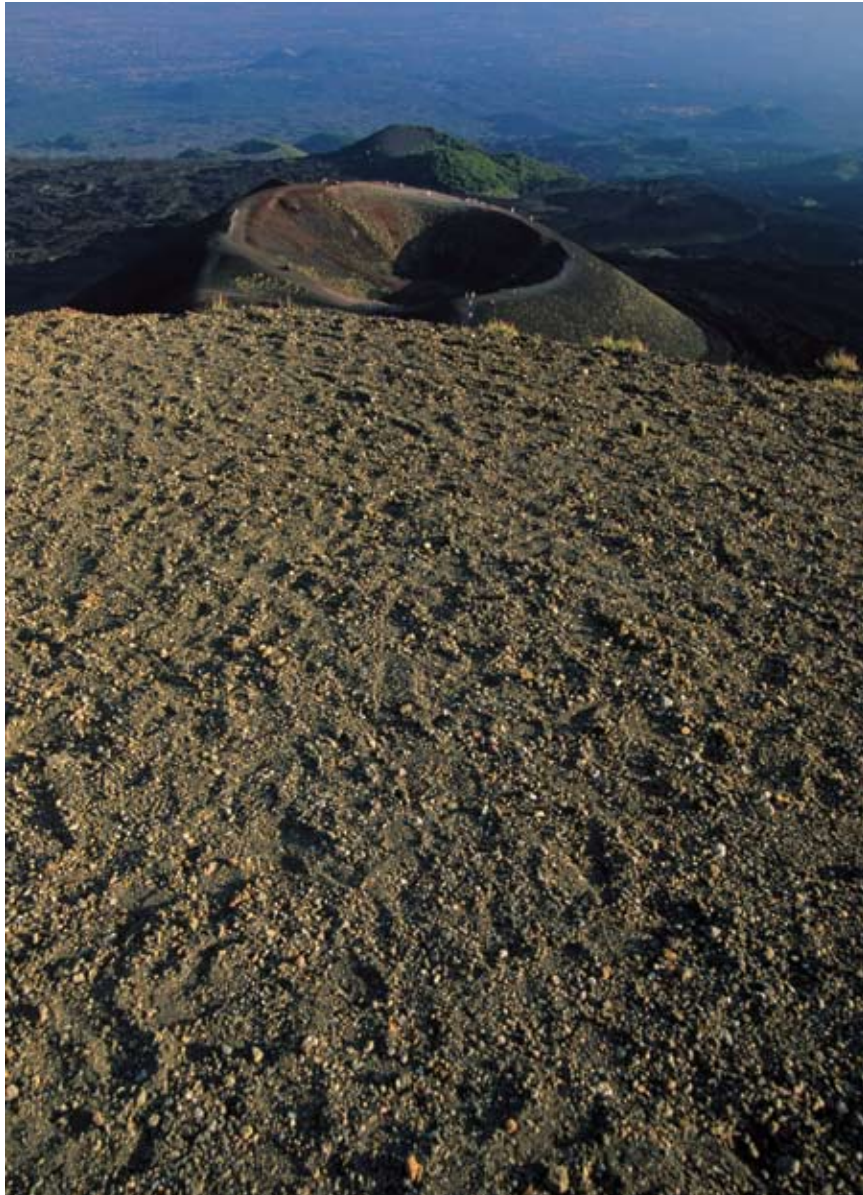
1a etapa: refugi Sapienza - refugi de la Galvarina. +250 m; -350 m. 4 h.

2a etapa: refugi de la Galvarina - refugi Santa Maria. +450 m; -450 m. 8 h.

3a etapa: refugi Santa Maria - refugi Citelli. +450 m; -500 m. 5 h.

4a etapa: refugi Citelli - Zafferana Etnea. -1.100 m. 3 h.

Del refugi Sapienza se segueix la carretera asfaltada en direcció oest fins a l'entrada del Demanio Forestale Regionale Feliciusa Milia (1.685 m). A partir d'aquest punt la carretera està tancada al trànsit de vehicles. S'arriba a la desviació del Monte Denza. Es deixa l'asfalt a la dreta i es puja en fort pendent fins al refugi Galvarina (1.987 m; aigua no potable), obert a la vall del mateix nom. Es deixa el refugi i a la primera desviació se segueix la pista de la dreta, primer vers el nord i després a l'oest, la qual condueix al petit refugi Poggio la Caccia (1.905 m; aigua potable). Es continua per la pista, ara en baixada, fins a una bifurcació on, seguint el ramal de l'esquerra, s'arriba al refugi Monte Scavo (1.740 m). Del refugi la pista porta al desviament del Monte Maletto (1.615 m), on és aconsellable girar a la dreta per visitar el cim. Continuant per la pista s'arriba al refugi Monte Spagnolo (1.440 m). Es deixa una desviació a l'esquerra per prosseguir recte fins a trobar una barrera. Cal saltar-la i continuar, en pujada, per l'ampla traça fins al refugi de Santa Maria (1.715 m), a la base del con volcànic del mateix nom. L'itinerari continua sempre per pista fins a la Grotta del Lamponi, on cal deixar-la per agafar un sender a la dreta que condueix primer al refugi Timpa Rossa, després al Monte Nero i finalment a les instal·lacions d'esquí de Piano Provenzana (1.750 m), on eventualment es pot trobar allotjament. Del petit edifici de la Scuola Italiana di Sci di Fondo s'agafa el sender vers el S i s'entra al bosc pel llit sec d'un torrent. Es travessa una clariana i s'arriba a la base del Monte Baracca. Es deixa a la dreta la desviació que porta a la carretera i es troba una masia. S'ha de continuar pel sender fins a trobar un forat al tancat i seguir una ampla pista de sorra negra que s'estreny. S'arriba a

◉ Un cràter de forma perfecta vora la Montagnola, al vessant sud del massís.

◉ El cim sempre fumejant de l'Etna (3.343 m), el volcà actiu més alt d'Europa.

◉ Arbres cremats per una colada de lava al nord de la muntanya.

◉ Jocs de colors a prop del refugi Sapienza.

la carretera (1.670 m) i se segueix vers la dreta fins al refugi Citelli (1.741 m).

Si es vol fer l'excursió al mirador de la vall del Bove, cal tornar una mica enrere i enfilars a l'esquerra un senderó que du a la Serra delle Concazze (2.131 m). Per acabar la travessa es flanqueja la base del Monte Rinatu i es baixa al Monte Caliatu. Des d'aquí, fora de sender i enmig de colades de lava, s'ha de continuar vers Piano Bello i caminar per carretera asfaltada fins al poble de Zafferana. Si es volgués tancar la volta, caldria seguir la carretera a la dreta per assolir la Grotta Tre Livelli (1.620 m). D'aquí es puja en fort pendent i es passa pel refugi Casa del Vescovo (tancat) fins a assolir el refugi Sapienza.

PEL VESSANT SUD

Punt de partida: refugi Sapienza

Dificultat: baixa

Desnivell: 600 m

Horari: 4 h (anada i tornada)

De la caseta dels guies de muntanya de l'Etna s'ha de prendre la pista que es dirigeix vers el N (i que utilitzen els autobusos turístics). Al cap de 5 minuts el panorama s'obre cap a l'est: convé mirar-hi per identificar el recorregut de baixada. Cal continuar pujant per la pista fins a trobar els primers rètols que indiquen el proper límit de les excursions sense guia. Som en una mena de vall al mig de dos cons volcànics. El de la dreta és la Montagnola. Es prossegueix encara uns 10 minuts fins a un gran pla,

aproximadament a 2.500 m. Enfront nostre es veu el cim fumejant de l'Etna. Travessem vers l'est per una pista que mena a un coll des d'on es veu ja el precipici sobre la vall del Bove. Per tornar girarem vers el SE, en direcció a la Montagnola. Aquesta vegada, però, hem de passar pel seu vessant oest. Cal trobar un marcat sender que flanqueja el con volcànic i que ens retorna al vessant sud. D'aquí es veu ja la carretera i tota la baixada. La primera part es realitza per una empinada però divertida tartera de pedra tosca (traces). Quan s'arriba a una de les boques obertes per l'erupció del 2001, es pot travessar a la dreta per tornar a la pista de pujada, o bé seguir vers el sud per assolir el cim d'un altre con volcànic. Recomanem la segona opció, que s'enfila per l'aresta NE del cràter i baixa per una pista cap a l'oest fins al refugi Sapienza.

PEL VESSANT NORD-EST

Punt de partida: refugi Citelli. Hi arribarem seguint l'itinerari "Volta a l'Etna" o amb vehicle propi.

Dificultat: baixa, tret d'algun passatge exposat.

Desnivell: 400 m de pujada i els mateixos de baixada.

Horari: 3 h (anada i tornada)

Des del refugi Citelli cal seguir la carretera vers l'oest i buscar un sender que cap a l'esquerra s'introdueix al bosc. Es puja tranquil·lament enmig de bedolls nans fins a trobar una vella construcció. A partir d'aquí el camí flanqueja la muntanya amb lleugeres pujades i baixades. En un cert punt l'itinerari s'obre a una bella conca que cal travessar en direcció sud. Al fons de la conca hi ha una cova (indicacions)

◉ La falta de camins i el terreny canviant dificulta les caminades en alguns sectors del massís.

◉ La vegetació creix sorprenentment enmig de la lava solidificada.

que es pot visitar. Continuem pel camí que ara s'enfila clarament vers la cresta, on arribem en poc més de mitja hora. Contemplem l'espectacular vall del Bove i el cim de l'Etna, sempre fumejant. Es pot continuar per l'aresta cap a la dreta, en direcció nord-oest fins al Pizzo dei Deneri, però cal preveure-hi tot un dia perquè no hi ha sender marcat. El descens segueix l'itinerari de pujada. **V**

DADES PRÀCTIQUES

SITUACIÓ I ACCÉS

L'illa de Sicília es troba al sud de la península Itàlica, a la Mediterrània central. Des de Barcelona no hi ha vols directes, per tant s'ha de fer canvi a Itàlia. És millor escollir un vol que aterri a Catània, la ciutat més important al peu del volcà.

DESPLAÇAMENTS I ALLOTJAMENTS

Els autobusos connecten Catània amb les poblacions de la costa i amb algunes de l'interior. El tren recorre la costa i permet pujar-hi bicicletes. Si voleu visitar altres regions de l'illa, haureu de pensar a llogar un cotxe. Hi ha albergs de joventut a Catània i a Nicolosi. Els càmpings tanquen d'octubre a maig. Al Parc de l'Etna hi ha 17 refugis. Molt pocs estan guardats, però el seu estat és bo (per a la volta a l'Etna cal ser autosuficient, amb sac de dormir, menjar i aigua).

ÈPOCA IDEAL

La travessa teòricament es pot fer durant tot l'any, però a l'hivern el recorregut està cobert de neu i a l'estiu les temperatures són molt elevades. Durant la primavera la vegetació es troba en tota la seva esplendor i a la tardor el clima és ideal, inclús per gaudir del fantàstic mar de l'illa.

RECOMANACIONS

Durant l'estiu, una bona opció és allotjar-se a la costa i llogar un vehicle per realitzar els desplaçaments a l'interior. Les millors bases són Acireale i Letojanni, accessibles amb tren. No us perdeu una visita a la ciutat de Taormina (autobús), encimbellada sobre el mar i amb una excel·lent vista de l'Etna. Durant l'agost se celebra el carnaval d'Acireale. Si us agrada el mar d'aigües transparents, escapeu-vos a la platja de lava d'Acì Castello (tren).

REVISTES, MAPES I WEBS

- *Altair*, núm. 15. Número monogràfic sobre Sicília.
- *Monte Etna. Alcantara Simeto*. Escala 1:50.000. Global Map.
- *La provincia di Catania*. Escala 1:175.000. Touring Club Italiano.
- www.parcoetna.it; www.ilmeteo.it; www.camping.it; www.iyh.org